

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1750

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369547365

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369547365> | LOG_0155

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT VIGESIMUM SEPTIMUM.

Macuerus mas. Asscut.

Præcedentis plantæ mari peculiare, uti diximus, caput dedimus, quum nimium ab ea differt, nec edulis est instar prioris.

Caules gerit crassos, altos, tres nempe quatuorve pedes, ultra digitum crassos, solidos, herbaceos, per longitudinem leviter striatos instar columnarum in templis majoribus striatarum, in amplos articulos distinctos, sed qui non admodum notabiles sunt, cuius articulo folium adstat, & in subsequenti articulo ipsi aliud obpositum, ac sic porro alternatim usque ad summum. Tales crassi caules copiosi ex una progerminant radice, quæ est congeries, ex multis confans fibrillis uti in Filice.

Folia palmam longa sunt, tres quatuorve digitos lata, illis Sombong familia, inferius angustata usque ad ortum, unaque folii dimidia pars multo latior est altera, ad oras sunt profunde dentata, in obtusum & flaccidum excurrentia apicem, crassis & obliquis venis donata, quarum maximæ prope nervum medium concurrunt, & oblique antrorsum terminantur, saporis Filicini. Cuius articulo verticillus inponitur, seu coronula ex multis compactis cellulis vel thecis composita, quæ foliola gerunt acuta & pallide virentia, uti in Sajor bajang, sed multo majora, & in tres quatuorve cohortes distincta. In his cellulis conspiciuntur albi flosculi stellati, ex quinque petalis compositi minimis, atque in infima harum cellularum parte latet pusillum, paucum, & arenosum quasi femem, quod durum est, & ex fusco nigrum.

Nomen. Latine *Macuerus mas*; Malaice *Macueru lacki lacki*; Amboinice *Asscut*; Ternatice *Gobeka mafalla*, h. e. Malaice *Roema codoc*, seu *Ranarum domicilium*.

Locus. In frigidis & humidis crescit vallibus juxta flumina, & sub arboribus, ubi aliquando quam maxime luxuriose crescit ad quinque sexve pedum altitudinem, caulem gerens gramineum, binos digitos crassum.

Ufus. In cibo non adhibetur, sed ad capitis lavationem, quum hoc sit æstu agitatum, refrigerat enim quam maxime, & capillos excrefcere facit.

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM.

Lomba. Aupalulang peti.

Lomba numeratur sub genere *Aupalulang*, ac cognominatur alba, seu femina. Pusillum frutex est, quinque sexve pedes altus, uno alterove caule adsurgens, qui tam graciles & flaccidi sunt, ut aliis sæpe adcumbant, non vere lignosi, intusque aquosa medulla repleti, in articulos distincti instar arundinum, sed nodi magis protuberant, stipes raros gerit laterales ramos, & internodia trigona sunt, quorum tertium latus sulcatum est.

Ex quovis superiorum articulorum simplex excrefcit folium, rotundum, cordiforme quodammodo, non dentatum, superius in parvum definens apicem, ad folii inferiorem sulcatamque partem petiolus penetrat, qui spithamam longus est, & superius sulcatus.

Folium novem pollices longum est, duodecim ac tredecim latum, inferius quindecim nervis prope petiolum concurrentibus, ipsius sapor est oleraceus, & odorem quodammodo habet *Aupalulang* seu *Petasitidis*, quam maxime flaccida sunt hæc folia, ac mox emarcida sunt, quum decerpantur. Ex quavis foliorum ala bini tresve breves excrefcunt petioli, quorum quivis sustinet sex septemve longos fructus, virides, ac *Siriboa* similes, vix pollicem crassos, quatuor pollices longos, alii articulum digiti longi sunt, ac culmum crassi, semper erecti.

Maturi fructus flavi sunt ac molles, granulosi, acsi arena vel *Nicotianæ* semine adpersi essent, saporis fatui, atque hos fructus pueri in ore deglubunt ac comedunt. Radix multiplex est, & deorsum vergens.

Nomen.

SEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De Macueer-plant het mannetje.

Het mannetje van 't voorgaande, hebben wy, als gezegt, een byzonder Hoofdstuk toegevoegt, om dat het te veel daar van verschildt, en ook niet eetbaar is, gelyk het voorige.

Het heeft dikke boge steelen, drie en vier voeten hoog, ruim een vinger dik, massief, kruidagtig, en slap, in de lengte gevorent, als de gestreepte Columnen in de groote Kerken, ook in wyde leden verdeelt, dog niet zeer kenmerkelyk: aan ieder lid staat een blad, en aan het volgende lid tegen over wederom een, zoo voorts verwisselt tot boven toe, zulker dikke steelen komen veele uit eene wortel, dewelke is een klomp van veele vazelingen, gelyk aan het *Varen-kruid*.

De bladeren zyn een band lang, drie en vier vingeren breed, die van 't Sombong wat gelyk, agter toefmallende tot aan den oorsprong, en de eene helft van 't blad is veel breeder dan de andere, aan de kanten grof getant, met een smal en slap spitsje, grove en schuinsje aderen, waar van de grootste agter by de middelzenuwe t'zamen stooten, en schuins na vooren lopen, *Varenagtig* van smaak. Aan ieder lid staat ook een wervel of kroontje van veele in malkander gedrongene buiskens of cellekens, van lichtgroene spitsje blaadjes gemaakt, gelyk aan de Sajor bajang, dog veel grooter, dewelke in drie of vier troepen verdeelt zyn. In deze buiskens ziet men kleine witte bloemkens gesternt en van vyf kleine blaadjes gemaakt, in 't onderste van deze buiskens schuilt klein, weinig, en zandig zaad, bart, en zwart-bruin.

Naam. In 't Latyn *Macuerus mas*; in 't Maleits *Macueru lacki lacki*; in 't Amboins *Asscut*; op Ternaten *Goheka mafalla*, dat is in 't Maleits *Roema codoc*, of *vorfsche woning*.

Plaats. Het wast in koude en vogtige valleien, langs de rivieren, en naaste bomen, daar 't zomtyds zoo weelderig opschiet tot vyf en ses voeten hoog, met een grasagtigen steel, van twee vingeren dik.

Gebruik. Het wert in de kost niet gebruikt, maar wel tot het hoofdwassen, als 't zelve verbit is, want het verkoelt kragtig, en maakt met eenen, dat het hair wast.

AGT EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

De Lomba-plant.

Lomba wert gerekent onder de geslagten van *Aupalulang*, en bygenaamt het witte of het wyfken. Het is een kleine beester, van vyf en ses voeten hoog, met een of twee steelen opschietende, zoo rank, dat ze dikwils tegens andere moeten aanleunen, niet regt boutagtig, en binnen met een wateragtig merg vervult, in leden verdeelt als *Bamboesen*, dog de leden builen wat meer uit. Den stam heeft weinige zydetakken, en de tusschenleden zyn driezydig, waar van de derde zyde gevorent is.

Uit ieder van de bovenste leden komt een enkel blad, rond, eenigzints hertformig, ongetant, vooren met een klein spitsje, agter in de keep wert den steel ingelaten, die een span lang, en boven gevorent is.

Het blad is negen duimen lang, twaalf en dertien duimen breed, beneden met vyftien zenuwen, by den steel t'zamen stootende, haar smaak is moeskruidagtig, dog rieken een weinig na *Aupalulang* of *Petasites*, zy zyn zeer slap, en hangen straks verslenst, als men ze afbreekt. Uit ieder seboot der bladeren komen twee of drie korte steelen, waar van ieder draagt zes of zeven lange vruchten, groen, en de *Siriboa* gelyk, schaars een duim dik, vier duimen lang, andere een lid lang, een stroobalm dik, en staan altyd overeind.

De rype vruchten zyn geelagtig, en werden week, met veele kleine korreltjes als zand of *Tabakszaad* bezet, laf van smaak, die de kinderen in de mond afstropen en eten. De wortel is veelvoudig, en neerwaarts gaande.